

MAGYAR KÜRIR

Indult Bétsből, Kedden Julius' 30-dik napján, 1816-dik esztendőben.

B é t s .

A' *Klementina*' Császári Hertzegászszony és *Leopold* Két Sicilliai Királyi Princez' összeházasíttatása, a' mult Vasárnap ment véghez fényes pompával, a' mely végre estvéli 7 órakor minden Udvarnokok a' *Schönbrunn* kastélyba nagy galával összegyülekezvén, ó Cs. K. Felségét a' kastély' templomába kísérték, a' hova ó Felsége a' házasulandó Felséges Személyeket, előttök a' Fő Hertzegek minnyájan, 's a' Palatinusáé *Hermine* ó Császári Fő Hertzegászszonysága és *Leopold* ina Cs. Fő Hertzegászszony menvén, a' Papi felszenteltetésre vezette.

Az Érsek, ki a' papi turkának megtételére volt oda hívattatva a' több Papsággal egyetemben a' templom' ajtajánál fogadta ó Felségeket. Egy Granadíros Bataillon, annak idejében *Salvét* lött a' kastély' udvarán. A' templomi ajtatosságokat fényes udvarlás és szerentséltető köszöntések követték. Az után közönséges czeremoniai asztalhoz ült a' Felséges Familia, melly körül a' Követségi személyek 's a' Cs. K. Udvarnokok udvarlottak. Az Udvari muzsikák kar muzsikált. Asztal után bekísérte ó Felségeket a' fényes Udvarló sereg a' belső szobákba.

A' Glaszin ismét elégettek 10 millió Váltó Czedula forintokból álló summát, melyről ilyen híradás által tettek jelentést a' közönségnek: —

H i r a d á s .

Az Austriai Nemzeti privilegiált Ban-

kó' igazgató - előljárói hírül adják, hogy az 1816-ban Junius' 1-ső napján költ Felséges Paténs szerint a' beváltás és az Aktziákba való bétételnek úján összegyűlt papiros-pénznek tíz milliökből álló summája a' Glaszin lévő Elégető házban, a' Cs. K. Biztosnak 's a' beváltó és eltörli Deputatzió' Küldöttjeinek jelenlétekben a' meghatározatva lévő vigyázással 's kontrolliroztatással ma délelőtt közönséges módon semmivé tettetik. Béts, Jul. 27-dikén, 1816. —

Gróf *Nemes Ádám*, ideigvaló Bankó kormányzó.

Bogner Ferentz, ideigvaló Bankó igazgató.

Etzelt József ideigvaló Bankó igazgató.

Frantzia Ország.

Ezen Marschallok, *Moncey, Jourdan, Mortier, Macdonald, Oudinot, Suchet, Gouvion St. Cyr*, Hertzeg *Coigny*, Gróf *Beurnonville, Clarke*, Hertzeg *Valmy*, és Gróf *Perignon*, az Udvarnál Julius' 14-dik napján mise után, Monsieurnek, *Berry* Hertzegnek 's Hertzegnének és sok más fő személyeknek jelenlétekben, mint Marschallok, a' Király' kezébe letették az eleikbe szabott hitet. A' hadi minister *Clarke* most tétettetvén Marschallá, előtte Hertzeg *Richelieu*, a' több Marschallok előtt pedig azután, a' nevezett hadi Minister olvasta fel a' hitet. Ezen hitnek formáját jónak tartották némely írónk az eredeti nyelvben t. i. Frantziául is kinyomtatatni, mint itt is következik: —

„Vous jurez à Dieu, votre créateur, sur la foi et loi, que tenez de lui, et sur votre honneur; que bien et loyalement vous servirez le Roi ci présent en l'office de maréchal de France, duquel ledit Seigneur vous a pourvu; que vous n'aurez aucune intelligence ni particularité avec quelque personne que ce soit, au préjudice de lui et de son royaume, et que si vous entendez chose qui lui soit préjudiciable, vous le lui révélez; que vous ferez vivre en bon ordre, justice et police, les gens de guerre qui sont et pourront être ci-après à sa solde et service; que vous les garderez de fouler de peuple et sujets dudit seigneur, et leur ferez entièrement garder et observer les Ordonnances faites sur lesdits gens de guerre; que des délinquans vous ferez fuire la punition, justice et correction, telle qu'elle puisse être exemple à tous autres; que vous pourvoirez ou ferez pourvoir et donner ordre à la forme de vivre des gens de guerre, en conformité des ordonnances dudit seigneur, que vous irez et vous transporterez tous les fois qu'il le commanderà par toutes les parties de ce Royaume pour voir et entendre comme iceux gens de guerre vivront, et gardez et défendrez de tout votre pouvoir qu'il ne soit fait aucune oppression ni moleste au peuple; et jurez au demeurant que de votre part vous garderez et entretiendrez lesdites ordonnances en tout ce qui vous sera possible, et ferez et accomplirez entièrement tout ce qui vous sera ordonné selon celles, et de faire en tout et par tout ce qui concerne ledit office de maréchal de France, tout ce qu'un bon et notable personnage qui est pourvu comme vous en état présentement doit et est tenu de faire en tout et par tout ce qui concerne ledit état. En signe de ce, et pour mieux exécuter ce que dessus ledit seigneur Roi vous fait mettre en la main le

bâton de maréchal, ainsi qu'il a accoutumé faire à vos prédécesseurs.“

Magyarra e'képpen fordithattuk: —

„A' Marschal úr esküszik az istenre, teremtőjére, a' vallására, és a' törvényre, melyet tőlle vett, 's a' maga tulajdon becsületére, hogy az itt jelenlévő Királynak, mint Frantzia Marschal, a' melly méltósággal ő az urat felruházta, igazán és hűségesen akar szolgálni; hogy az ő 's az ő birodalma' karára senkivel semmi égygyetértést semmi barátságoskodást nem fog tartani, sőt ellenben, ha valamit, a' mi néki ártalmára szolgálhatna, hallani talál, azt néki megjelenti; hogy az ő zsoldján és szolgálatjában lévő katonaságot, jó rendre, igasságos életre, és fenytéktartásra szorítja, 's annak meg nem engedi, hogy a' népet 's a' mi urunknak alattvalóit nyomja, hogy a' katonaságra nézve fennálló rendelkezések megtartására vigyáz, azoknak általhágóit másoknak példájokra megbünteteli, és hogy a' Király parantsolatjára az Országnak minden részein megjelenik, hogy megnézze, miképpen élnek a' katonák; megesküszik továbbá a' Marschal úr, hogy az említett katonarendeléseket maga is legszorosabban megtartja, 's mindent megtessen, a' mit egy Frantzia Marschalnak megtenni illik, és a' minek megtételére egy jó és olyan fő rangú (*notabilis*) személy, a' ki, mint az Ur, Marschalli méltósággal felruháztatva van, ezen méltóságával megegyezőleg megtenni köteles. Ennek jeléül és bétöltetésére kezebe adhatja a' Király, a' mi Urunk, az Úrnak ezen Marschalli páltzát, úgy, a' mint ezt őseinkel tselekedni szokta volt.“

Erre a' Marschallok, mindenik egyenként, ezt felelték: — „Én erre megesküszöm“ — melly után a' Marschalli páltza kezeikbe adatott.

Azok a' Marschallok, a' kik ezen alkalmatossággal a' hitet, vagy betegségek vagy pedig távollétek miatt le nem tették,

ezek voltak: — *Marsena, Davoust, Victor, Lefebvre, Serrurier, és Viomenil.*

Nagy Britannia.

Az Anglus-közönséges-levelek egy Algíriai tudósítást adtak ki Jul. 13-dikán, melyben az íratik, hogy egy Anglus-Fregát az Algíriai partok mellett a tengerbe sűjnedvén, annak Kapitánya az Algíriaiak kezébe akadt, a kik őtet legnagyobb kegyetlenséggel keresztre szegezték 's legnagyobb kínok között ölték meg. Néhány Törökök, a kik rajta szánakoztak és levenni akarták, hasonlóképen megöltették a dühös nép által. Ezen tudósításnak íróját, a ki hasonlóképen egy Anglus-Kapitány, még most nem akarták megnevezni az Anglus újságok, azért, hogy még reménezték, hogy talán nem fog ez a rettenetes dolog megvalóságosulni.

Az alatt, míg Angliában, az Algíriai tolvaj népeknek megfenyíttetésére legnagyobb iparkodással tétetnek a hadi-készületek, nem érdemetlén a figyelmeteségre az a tudósítás a Párisi újságokban, hogy az Algíriai Fejedelem és Frantzia ország között éppen most legbarátságosabb állapot uralkodik. A Frantzia Konzult-audientziára botsátván a nevezett Fejedelem, őtet a legnagyobb megkülömböztetéssel fogadta. A Konzult, a bevett rendtartások szerint Frantzia nyelven köszöntötte a Fejedelmet, melyet ott helybe mindjárt Arabs nyelvre által fordított a Tolmács 's a Fejedelem előtt elémondott; de nem jól fordítván, mikor előmondotta volna belészólt a Frantzia Konzult, a ki jól tud Arabul: — „Nem úgy van, úgy mond; te az én szavaimat nem jól fordítottad; az én szavaim ezt teszik a ti nyelveken; én ezt akarom mondani; te az én szavaimnak ne adj más-értelmet.“ — melyet a Fejedelem hallván, ekképpen kiáltott fel: — „A te szavaid, úgy mond, oly betesek, mint a

Proféta szavai. Te úgy beszéllesz mint én, pedig nem vagy az a mi én! — Ez a dolog vagy az én istenemnek vagy a tiédnek tselekedete! Jöszte, ölejj-meg; legyünk barátok örökké; nem kell nekünk többé semmi Tolmács. Az én palotám mindenkor nyitva fog állani teelőtted.“ — Ezen szók után kezén fogta a Fejedelem a Frantzia Konzult, megölelte, 's azolta nagy kedvességben vagnak Algíriában a Frantziák.

Hogy az Anglus-nemzet az Algíriai újabb történetekfelől voltaképpen tudósíttassék, ilyen hiteles előadást hirdettek ki a Londoni újságlevelek: —

„Lord *Exmouth*, az Algíriaiaknál tett első megjelenése után, melyről már elégedőképpen tudósított a közönség, *Tunishoz* és *Tripólishoz* evezett hajós-seregével. Ezek legkissebb ellenkezés nélkül elfogadták azt az eleikbe tétetett feltételt, hogy többé a hozzájuk eső keresztény foglyokkal nem fognak úgy bánni mint rabszolgákkal, hanem mint a hadi foglyokkal szokás-bánni. Innét azonnal vissza tértünk (ezek a tudósító szavai) Algíriához, oly czélzással, hogy azt a kötet, melyet a Fejedelem az Amerikai Szabad Státusokkal nem régen megerősített vala (melyben nevezetesen ez a feltétel is elő fordult, hogy ha ezen Amerikai Státusok valakivel hadat fognak folytatni, a magok ragadományait az Algíriai kikötőhelyekbe bévihecsék) vizsgálás alá vegyük. A Fejedelem nekünk azt felelte ezen nehézségre, hogy az Algíriai Státusnak az az új kötése; melyben ez a feltétel előfordul, már a végefelé közelit, és ha az Amerikai Szabad Státusok a régi kötelesekkel meg nem fognak elégedni, tehát a Fejedelem nem fogja többé véleek a kérdésben forgó új kötetet megerősíteni. A mi pedig a Lord *Exmouth* által a Fejedelemnek tétetett egyéb feltételeket illetik, ezeket ő általában és általossággal visszavetette, mondván: Hogy ezen országnak egész kereskedése ennek

eddig tartott prédálásbéli systemájában áll; hogy ennek a' systemának megváltoztatása ártalmas fogna mind a' *Törökökre* mind pedig a' *Maurusokra* nézve lenni, és ahhoz, hogy ezen változáshoz őket hozzá szoktatni lehesse, hosszú idő kívántatik; 's hogy tehát az eddig fennálló systemának megváltoztatására sem a' *Divan* (a' *Fejedelem* országglótanátsa) sem pedig a' *Törökök* (a' *katonaság*) reá nem fognanak állani. Általván ezen feleletekből *Lord Exmouth*, hogy itt alkudozásokkal semmire menni nem lehet, tehát vissza-jött *Algírja* városából a' *Fejedelemtől* a' hajós sereghez, és ez a' kikötőhelynek megtámadásához készítette: a' *Fejedelem* pedig fogságra tétette a' nál-
la lévő *Anglus Konzult Macdonald* urat, és az *Oráni* kikötőhelyben találtató *Anglus kereskedő hajókat* elfoglaltatta. A' következett napon megmozdultak az öbölben lévő *Anglus hadi hajók*, hogy a' kikötőhelyvédelmező bástya (*Moló*) előtt hadi rendbe álljanak, 's arra reá gyuzván, azt és az ellenség' hajóit össze rontsák. Hanem szélvész támadván, e' nem engedte, hogy rendet formálhassanak; 's ez a' szélvész egész 4 óráig tartván, már ekkor késő volt hozzá fogni a' munkához; mert nem lett volna elég idő a' hajóknak hadi rendbe való állításához. De tsakugyan megmaradtak az *Anglus hajók* az öbölben, és *Lord Exmouth* béizent a' *Fejedelem*hez, hogy az *Anglus Konzult* botsássa szabadon. A' *Fejedelem* azt felelte, hogy az *Anglus Konzul* néki 500,000 *Dollárokkal* adós; mihelyt ezen adósságot leteszi, azonnal elmehet, a' hová tettik. —

„Ugy látszik, hogy maga a' *Fejedelem* hajlandó arra, hogy eltörölje a' keresztények' rabszolgaságban való tartatását. *Lord Exmouthnak* az ellenségeskedéseknek elkezdődésekről tsak annyit izent, hogy ő ugyan kész fog ezeknek folytatására lenni, hanem az első lövést még sem ő fogja tenni. Azt is tudtára adatta *Lord Exmouth-*

nak, hogy ő készleszen *Hannoverával* örökös békességre lépni, hanem a' rabszolgaságának eltöröltetésére nézve a' *Török Császár*nak egygyetértése nélkül, maga semmi kérésre nem léphet. *Lord Exmouth* hat hónapok helyett hármát engedett néki 's a' *Tagus* nevű *Fregátot* is ott hagyta, hogy azon küldje-el a' maga követjét *Konstantinápolyba* a' *Császárhoz*. A' melly egygyezés után megtettek a' *Lord* és a' *Fejedelem* az egymás eránt való költsönös tiszteleteket, 's azzal az *Anglus hajós sereg* utának indúlt onnét *Anglia* felé. —

„Ez a' *Fejedelem* eszes, hathatós tekintetű, 's tanácskozásiban eltökéllettséggel bíró ember. Mélyen belé néz a' dolgokba. *Fejedelemmé* lett tétettetése előtt, a' *ga* vagy *Generális* volt. Az alatt, míg mi azzal fenyegetődzünk, hogy a' kikötőhelyre 's az ő bajós seregeire reá tüzelünk, éjjel nappal a' parton tartózkodott, 's minden rendeléseket maga megtett az oltalmazásra. Még tsak egy esztendeje, hogy uralkodik; még ajándékot is most a' *Tagus* nevű *Anglus Fregáton* küldött legelőszőr *Konstantinápolyba* a' *Császárnak*, a' kinek védelmezése alá tartozik. Az előtte volt *Fejedelem* tsak néhány hónapokig uralkodott; megfojtották. Még ez a' mostani sem tartja állandónak lenni magát a' *Fejedelemségben*, minthogy tsak előrevalóképpen vagy ideigóráig van kinevezetve, a' melly idő alatt ha úgy nem tudja viselni magát, hogy más valaki érdemeobbnek ne találtassék nállánál, tehát ő is le esik a' *Fejedelmi* szekből és ő is megfojtatik, minthogy az odavaló rendtartásszerént annak, a' ki egyszer *Fejedelem* volt és a' *Fejedelemséget* elvesztette, soha többé alattivalóvá nem szabad lenni, hanem akár mi nagy érdemű ember volt is, meg kell néki ölettetni. De azonban azt sem szabad senkinek tseledni, hogy fel ne válalja a' *Fejedelemséget*, ha valóztatik! Az ország' ura, úgy szollván nem maga a' *Fejedelem*, hanem a'

Jantsárook (Törökök; a' katonaság). Ezek a' Fejedelemnek és az ő Tanácsának (Divánnak) minden végzéseit azonnal eltörlik, mihelyest azt a' magok kegyetlen előítéleteikkel vagy gondolkodássóknak módjával, 's az ő bajlandóságaikkal, ellenkezni látják. Ezeknek a' katonáknak száma valami 15,000-re telik. Ezek a' lakosokat, a' *Maurusokat*, kiváltképpen pedig a' Sidókat, egészen elnyomva tartják. A' mi hajós seregünknek ottléte alatt is megégették három Sidót, azért, hogy nem fizethetett. Az egyiknek ártatlansága az égetés alatt jött vilárosságra. —

„Algier (*Algeria*) egy jó erősségnek látszik lenni. A' bástyái 1000 ágyúkkal vannak megrakattatva, mellyek között 200 találtatik értzből való. A' vár' falai magassak; 's delfelől tzfiraságnak okáért ember koponyák vagynak azokra kirakattatva. A' bázak közel vagynak egymáshoz építettve. —

„Tunis, kivált azon oldala felől, a' hol régen Carthag ó feküdt, igen szép formájú. A' *Tunisi* és *Tripolisi* nép palérozottabb, mint az Algiriái. Az Országlast valamint *Tunisban* úgy *Tripolisban* is örökségszerént linják a' Fejedelmek. A' Fejedelem' Orákkodói nevezete az ő nyelveken Dey, mind a' háromnál. Legbetsületeselben viselte magát, az Anglus hajós sereg eránt a' *Tunisi Dey*. Minekutánna kívánságainkra reá állott, oly rendelést tett, hogy az Anglus Konzúl' kapuja előtt az Anglus tiszték' szolgálatjára minden nap' 500 lovak álljanak készen. Admirálisunk' számára 29 ökröt, 54 juhót, és egy minden egyéb eleséggel terhelt hajót küldött. Az Algiriáiak minden keresztényrabért 1200, a' Tunisiak pedig tsak 650 Dollárt kívának.“

A' *Konstantzinápolybol* Londonba érkezett legújabb tudósítások szerént; a' Régens Princz felesége a' Walesi Hertzege né, minekutánna két külső városokban P e-

r á b a n és Buyuk derében változtatva 10 napokat töltött 's az alatt hajóját megigazítottatta volna, végezetre az ajándékokat, mellyek igen szép Indus-nyakkendőből, egyéb drága materiákból; jó szagú szerekből 's egy brillantos hajtöböl állottak 's valami 45,000 Piasterekre betöltettek, a' Török Császárnak egy fő tisztjétől által vette volna, onnét Junius' 17-dikén reggel vitorláit a' szélnek eresztette; 's útját Asia felé vette. Előbb *Zursának*, a' Török birodalom' Asiai régi residentziájának megnézésére, 's onnét azután *Jerusalem* és *Egyiptom* felé veszi útját. Magába Konstantzinápolyba a' lábát se' tette. bé ő Királyi Hertzegasszonsyaga. Egész idejét a' Kanális' szép vidékeinek megnézegetésére fordította.

Savary és *Lallemand* két nevezetes Frantzia hujdokló Generálisokrol azt írják, Párisi tudósítások után a' *Londoniak*, hogy útjokat *Smyrna* városából, a' hol egy időtől fogva tartózkodnak, *Persia* felé fogják venni.

Nem régen azt irták valaz az Anglus újságok, 's ezek után mi is, hogy abból a' Victor nevű Lineahajóbol, mellyen *Nelson* mint Admirális ülni szokott volt, egy darab fát kivágtak, és tobákpiksist csinálnak belőlle a' két új házas Princzek', úgymint a' Princz *Koburg'* és a' *Gloucesteri* Hertzeg' számára. Hogy ezen fából két piksist készített a' Londoni Magistrátus, igaz, de nem tobák piksist, hanem azon Diplomanak való piksiseket, mellyel a' Londoni Magistrátus Princz Koburgot, mint Londoni Anglus Polgárt megajándékozta.

A' *Londoni* újságok szerént most annak meghatározatásán dolgozik a' Régens Princz és az anyja a' Királyné az Udvari Tanátsal egyetemben, hogy a' *Hannoverai* trónusra való következésnek rendje miképpen legyen. *Charlotta*, a' Régens Princz' leánya; mint Koronaörökös, a' maga atyának tsak az Anglus thronuson örököse.

A' *Hannoverai* thronus a' *Yorki Hertzeget* illetné természetü következés szerént: de azt írják, hogy a' nevezett *Princz* ezen jussával nem fogna elni, hanem a' testvér-ötséi között valamelyiknek akarja azt által engedni. Mondják, hogy a' *Chambridgei Hertzeget* fogja eluyerni ezen új Királyságnak thronját. De hivatal szerént még nintsen semmi kihirdetve a' dologról.

Chinából való tudósítások is jöttek ki a' *Londoni* közönséges levelekben, a' melyek szerént ezen birodalomnak egygyik napnyugotfele fekvő tartományában, *She-thuenben*, igen nagy hevességgel üldözni kezdeték a' *Római Chatholicus Keresztényeket*. A' tartomány *Vice-Királya* egy tudósításában, melyet a' maga Császárhoz küldött, azt erősíti, hogy a' *Napnyugot (Occidens) Religiója*, melly a' *Menyország Religiójának* nevezetik, egy rendellen *Cultus* volna, melly az embereknek erköltséit megrontaná. Mondja, hogy több esztendő k alatt 2000 ilyen vallású familiák esküdtek el ezen hitet. Bészelli, hogy ő nem régen 72 embereket fogatott el közöttük; és 53 könyvet vétetett el tőlök: pedig egyszersmind azt is megvallja, hogy ezen könyvekben semmi nem találtott olyan, a' mi az Országlószéknek általmára szolgálhatna. Gyanítja, hogy valamely *Európai ember* bujkál a' *She-thueni* hegyeken, a' kit nem lehet kézre keríteni.

A' Császár azon valószában, melyet

magá ezen tárgyra nézve az említett *Vice-Királyhoz* küldött, emlékezik egyebek között az olyan embereknek vak megátalkodottságokról is, a' kik ha a' törvénynek palasát fejek fetett villogni szemlélik is, a' haláltól még sem félnek, a' mennyei boldogságban való részesülésnek gondolata oly nagyon elfogta őket: — Kettőnek ezen keresztények között, a' legelőkelőbbeknek, *Choo-Young* és *Tung-guen* nevének, a' kik telyességgel nem akarják eleskünni a' kereszténységet, haladék nélkül meg kell fojtódni; 38-tzan, kik a' kereszténységről hasonlóképpen nem akarnak lemondani, *Tatárországba* vitetnek rabszolgaságra. Ezek között aszszonyok is találtnak egy 80 esztendő s vén emberrel egygyütt. Más esetekben megengedtetik az aszszonyi nemeu lévő és vén embereknek, hogy magokat a' büntetéstől pénz által megválthassák: de ezek most még ezzel a' kedvezéssel sem élhetnek. Az említett örege s még többekre nézve is, kik a' bűnösöb-bek közé tartozni gondoltatnak, még az is hozzá van ragasztatva az ő büntetéssekhez, hogy a' nyakokban holtok napjáig egyegy nehéz fanyakravalót hordozzanak.

A m e r i k a .

Most innét kevés új hírekkel szolgálhatunk. A' legdélibb *Amériki független tartományok Congressusa*, *Tucuman* ban organizálta magát.

- Julius 26. dik napján, Száz forint Huszaspenzért, Váltótédelulában 280 5/8 forintot*
 — egy Császári aranyért — fl — kr. — egy *Hollandus Aranyért 13 fl. 15 krt.*
Jul. 27. dik napján 100 forint huszas penzért, Váltótédelulában 278 1/4 forintot.
 — egy Császári aranyért 12 fl. 57 kr. — Egy *Hollandus aranyért 13 fl. 15 krt.*
Jul. 29. dik napján 100 forint huszas penzért, Váltótédelulában 280 1/2 fl. — egy
Császári aranyért 13 fl. 5 kr. — Egy Hollandus aranyért 13 fl. 15 kr. adtak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesten Julius' 24 - dik napján költ levelekben ezeket írják: —

Budán Knotz Mátyás Ur a' Katona Ispitályoknak szükségeikre 100 akó Bor-Ecetet ajándékozott.

Szegeden Dasovits Ur városi Árendás a' Wilhelm Király Regimentjéhez tartozó, 's közelebb eloszlatandó Velitesek tsapatjának szükségeire 100 mérő Zabot költsönözött, 's utóbb ezen adományát az Aereriumnak ajándékkül bémutatta.

Ns. Bihar Vármegyének Fő Szolgabírája, Roglaticzai Miskoltsi István Ur, a' Wacquant Gyalog-Regement' Nevendékjeinek jobb tartásokra 2 Pozsonyi mérő Lisztet ajándékozott, olly szép ajánlással, hogy azt a' következő két esztendőben meg duplázza, 's ha az alatt ezen Nevelőház Nagy-Váradrol máshova szállítatnék, az ajánlott Lisztnek árát fogja megküldeni.

Az Austriai Monarchia általjában közel 300 mérföldnyire határos lévén a' Török Birodalommal, hol a' Pestis ritkán mülk el egészen, szükséges volt, hogy ez ellen annál szorosabb rendelések tétessenek, mennél nagyobb szokott lenni a' két Birodalom között a' mindennapi közösködés. — E' végből a' felvigyázás a' Végbeli Katona őrizetekre bízattatott, mellyek Erdélyben, a' Bánságban, Tóth és Horvát Országokban vannak felállítva. Igy tehát Magyar Ország, 's annak tartományai azok a' Vég-Őrök, és mintegy oltalom falak, mellyek déli, 's nyugoti Európát a' Pestis ellen védelmezik. Tsakugyan ezen Véghe-lyeken olly tökéletes már most a' vigyázat, hogy, ha mindjárt meg nem őrizhetik is tellyességgel a' szomszéd helyeket ezen nyavalyának elragadásától, legalább szoros

ellen rendelések által a' tovább terjedést hathatósan gátolják. Illy vigasztaló tapasztalást mutat az utóbbi 's az idei esztendő; mert noha hét helyeken, u. m. Brassóban Erdélyben; Osztróvában a' Bánságban; Zimonban és Rátságban a' Pétervári Regiment határában; Jaszenowácson a' Gradiskai Regiment; Dubiczán a' második Bán Regiment, és Szkoecsayban az Ottocváni Regiment határában támadott volt a' Pestis: még is mindenestől alig halt meg pestisben 400 ember. Melly számot, ha öszve hasonlítjuk az 1780 - dikban Brassóban, és 1790 - dikben Toth Országban a' pestisben meghaltak, számával, örömmel láthatjuk, hogy az akkori pestis annyi ezereknél is többet elragadván, a' mostani pestis ellen lévő politzia sokkal tökéletesebb. — Ezen köz bátorságra ügyelő személyeknek érdemeiket Felsőges Urunk, valamint már előbb a' Brassóiakét, különös kegyelmekkel jutalmazta meg. Erre nézve Páncsovában Rodiczky Gen. Major Urat, és Czervinka Gen. Major Urat Zimonban Leopöld Rendje Keresztjével tisztelte meg. Engel Hadi Titoknok Urat Kormányszéki Tanácsosságra emelte. Ruhedorf a' Bánsági Hadi Kormány- széki Titoknok Urát a' Hadi Tanácsnál lévő Titoknoki rangra magasztalta. Középszerű Arany Médállal ajándékoztattak meg; Künstlern Stabalis Orvos Péterváradon; Blau és Benesevich Contumacia-Directorok; Wenger, Orell, és Gebhard Orvosok. Más többek pedig vagy pénzbeli jutalommal, vagy rangjokban eléltetéssel, vagy érdemeik köz megditsértetésével ajándékoztattak 's tiszteltettek meg.

Spanyol Ország

Azok a' két prédáló hajók, mellyekről azt tartják, hogy Buenos-Ayresiek legyenek, és a' mellyek egy időtől

fogva a Kadiksi és egyéb Spanyol tengeröblökben olátkolnak és ragadoznak, újabban négy kereskedő hajót fogtak el, a melyek Vera-Cruzból jöttek és a Kadiksi kikötőhelybe akartak bevezetni. A hajókön lévő embereket ugyan kitették a ragadozók a Spanyol partra, hanem a hajókat az azokon talált 400,000 Piasterekkel 's az Amerikából hozott egyéb gazdag portékákkal egyetemben, elvitték. Irták vala ezen napokban az Anglus és Frantzia újságlevelek, hogy a Spanyol Országlovszék sok fegyveres hajókat küldött volna ki a teagerre ezen Amerikai ragadozók ellen: de most azt írják, hogy még eddig nem küldött egygyet is. Keserves dolog, hogy az Amerikai szegény plántás birtokosok, az ott folyó revolúziós vérontások miatt lakhelyeiket minden felvehető vagyonaikkal egygyütt oda hagyván, 's magoknak menedéket az anyaországban keresni akarván, éppen mikor már kiszállani akarnának, akkor foszlatnak meg mindeneiktől.

Tudományos Dolgok.

Új Könyvek.

Az Ékesszöllás a' Koporsóknál. Horváth János Rudinai Apátur és Weszprémi Kanouok által. — Veszprémben. Nyomt. Szammer Klára betűivel. 1816. —

Kettős e' könyvnek betse. Tanítja mit kelljen tenni az egyházi Ékesszöllónak, 's azt is megmutatja miképpen lehessen azt tellyesitenie. Eddig tudtommal az egyházi Ékesszöllásról nálluok senki sem irt: noha dítsekedés nélkül mondhatjuk, hogy számosan voltak, kiknek egyházi beszédeiket a' köz megtetszés koszoruzta. Annál dítseketedesbb munka volt tehát, az egyházi Ékesszöllásnak legalább egy ágáról tanítást adni, és arra példát mutatni. Horvát Apátur olly válogatással tanít a' Halotti Beszédekről, hogy e' részben rövideden elmondotta mind azt, a' mit a' leghíresebb Tanítók előadtak. Oktatásának azzal nyomatékot adott, hogy közbenkőzben a' külföldi példákat felhozta. De ezen jeles érde-

mein kívül, fő nyereségnek tartjuk azt, hogy saját halotti beszédeit, fő emberek koporsóinál mondottakat, újra kidolgozvaú itten lenyomtatattatta. Így élnek itten Csipodi Lajos Püspök, Festetics Lajos, Bajzath József Püspök, Festetics János Nemes Kapitány, Millasin Miklós Püspök. Mellyért midőn az egész Haza köszönetét megérdemli, méltó reménységet nyujt, hogy az öbővséges olvasása, a' válogatásban mutatott éles elméje, a' hazai nyelvben gyakorlott könnyűsége nem sokára más fontos munkákkal is megajándékozza Nemzetünket.

„Berzsenyi Dániel Versei, kiadta egy kalasz Értekezéssel megtoldva barátja Helmecezi Mihály. Második megbővített kiadás — Pesten Trattner János Tamásnál 1816. — Az ára 3 fort. 36 kr.

Újonnán jelennek meg itten Berzsenyi Dániel Urnak lelkes Versezetei. E' kiadásnak nyeresége, hogy az előbbi Poémákat néhol megegyeztetve, 's újakkal szaporította, mellyek a' negyedik hányvben állanak. Már a' Hazafi olvasók Berzsenyi Ur Verseiről köz kedvezéssel ítélnék, fel vagyunk tehát mentve az ő ajánlásától. De nem lehet dítsekérés nélkül említeni a' Kiadó Urnak buzgó fáradozását, mellyel mind más hasznos M. Könyveket világosságra segíteni törekedett, mind ezt hosszszas Értekezéssel kész volt megtoldani. Ez sokakra nézve szükséges lészen. Helmecezi Ur így nevezi: Értekezés az úgy nevezett Ujításokról a' nyelvben. Ez a' pör minden Nemzetnél meg volt, midőn ismeretei bővülni, 's Irói szaporodni kezdetek. Tsak hosszszas hányódás után tsillapodnak le a' gondolatok, mint a' Balatonnak hullámai, 's elérik a' szerentsés Irók azon pontot, ultra quod citraque nequit consistere rectum. — Erre nagy olvasással gyűjtött példa mondásokat hozott elő Helmecezi Ur, mind a' régi mind az újabb Classikusokból, mellyek szerentsés világságot gyujtanak.